

JARDINES DE ALFABIA

Guia per al Visitant

Descobreix els Jardins d'Alfabia.

Els Jardins d'Alfabia són un plaer per als cinc sentits. Aquí es barreja el so dels jocs d'aigua, l'olor de les flors que impregnen tot el lloc, així com el cant dels ocells i el murmur dels arbres en continu moviment.

En aquesta guia et convidam a recórrer i descobrir l'alqueria d'Alfabia, els seus jardins, cases i dependències. Cada racó tanca un gran valor històric i cultural. Esperam que el gaudeixis!

Es té constància documental de l'existència de la finca allà pel 1229, data en la qual el rei Jaume I d'Aragó conquereix als àrabs l'illa Madîna Mayûrqa. En aquells dies, la finca estava en mans d'un poderós valí de nom Ben-Abet, al qual li van permetre mantenir les seves possessions, a canvi de la seva inestimable ajuda al bàndol cristià.

Un valor que fa a aquesta finca única és que mai ha estat venuda, sinó que va ser sempre cedida per línia de successió (hereditària), mantenint així les tradicions intactes sense haver sortit mai de l'àmbit privat.

Mapa amb els llocs d'interès.

*Punts d'interès del 19 al 26.

Façana & Portal Forà.

L'entrada o portal ("portal forà") és de grans dimensions amb portes xapades en bronze. A banda i banda de la porta trobaràs dues finestres el·líptiques anomenades "ull de bou", així com dues columnes i un bellíssim marc barroc construït en pedra rogenca del país.

L'autoria de la façana s'atribueix a Joan d'Aragó, important arquitecte retaulista del barroc de Mallorca de mitjan segle XVIII. S'observen dos bancs de pedra adossats a la façana, anomenats en mallorquí "colcadors", perquè servien no només per al descans, sinó també com a plataforma per muntar als cavalls.

El conjunt de dependències i espais arquitectònics, segueix el model clàssic de finca mallorquina: un pati central anomenat "clastra", dependències agrícoles, casa del pagès, almàssera, estables, capella privada i una casa principal amb una galeria porticada que dona al gran jardí de la part posterior.

Cap a la dreta de la façana veuràs el punt de venda d'entrades i a l'esquerra, pujant pel passeig de palmeres, el començament del recorregut de la visita. Abans d'anar cap a les escales, veuràs del costat esquerre un preciós estany pel qual flueix l'aigua de la Serra d'Alfàbia.

Escala de pedra.

Els jardins d'Alfàbia venen marcats pel romanticisme. Destaca aquesta impressionant escala de pedra i canals d'aigua paral·lels que condueix a la part alta dels jardins, on hi ha un aljub de volta de canó i un antic colomar. La pujada acaba en una façana reconstruïda al segle XVII d'acord amb els plànols que es guarden a la casa, realitzada per l'arquitecte reial Isidro Vázquez.

Podràs admirar els grans coneixements en enginyeria civil i especialment el desenvolupament en temes hidràulics de la cultura àrab, que queden patents per tot el perímetre de la finca, i en especial en els seus jardins.

Aigües d'Alfabia i l'Estany Cobert.

Són constants els punts de recollida i d'emmagatzematge d'aigua que un es troba en aquest lloc. Alguns són subterranis i invisibles per al visitant, però no menys importants per al proveïment d'aigua dels jardins i els seus sistemes de regadiu. I altres són ben visibles, com la meravellosa font que sembla sorgir de la mateixa paret frontal, flanquejada per palmeres a banda i banda, que li confereix un halo poètic i romàntic al lloc.

L'estany de reminiscència àrab és un dels pocs estanys coberts (si no és l'únic) que es coneix que existeixi a les Balears. La seva finalitat és la de recollir el preuat líquid que arriba directament de la Serra d'Alfabia, a través del Torrent des Verger, i que rega diàriament l'hort de tarongers. L'estany canvia de color segons el moment del dia i la incidència de la llum, a causa del reflex de l'aigua que es renova constantment en el seu interior.

Davant de l'estany, amb una "finestra" idèntica, es troba l'antic colomar de la casa del pagès, que actualment allotja a diferents aus, entre elles coloms, gallines, galls dindis i guatlles.

Cuina Antiga.

Aquesta "cuina antiga" representa tal com era l'estada de la cuina de la "pagesia mallorquina" al segle XIX, sent aquesta precisament la de la casa de l'antic hortolà.

Pèrgola amb Joc d'Aigües.

*Cada 15 minuts.

La pèrgola d'influència mallorquina i italiana va ser reconstruïda al segle XVIII. La part superior està coberta per una preciosa planta anomenada Glicina, que té més de 200 anys d'antiguitat (veuràs algunes més longeves a mesura que t'endinsis en els jardins).

La pèrgola té 72 columnes. La meitat inferior del seu recorregut està adornada amb 24 sortidors en forma d'hidra, tots diferents. Els sortidors creuen les aigües entre si, aconseguint que la brillantor de l'aigua i el seu murmurí sigui un regal per als sentits.

Com a dada curiosa: l'aigua que corre als laterals de la pèrgola, així com l'aigua que surt dels sortidors, no està propulsada per cap tipus de mecanisme, sinó per la caiguda natural de l'aigua provinent de la deu de la muntanya.

6

Mirador.

Culminant el recorregut dels sortidors, hi ha la taula de pedra de la qual brolla l'aigua de forma original. En certes èpoques de l'any podràs veure, al costat de la torre, els nostres porcs mallorquins. Els animals es porten a aquesta zona de la finca quan han de tenir cries o quan s'aproxima el fred, època de realitzar les "matances".

La torre de l'hort va ser reformada el 2007 seguint exactament la forma que tenia la torre antiga, ja que un cap de fibló va destruir gran part d'ella. És aconsellable pujar per gaudir de les vistes, tant dels jardins, com de la "Serra de Tramuntana" al seu voltant.

8

El Jardinet de la Reina.

El jardinet de la reina, anomenat també "jardincito de la reina", va ser condicionat a mitjan segle XIX al gust romàntic, amb clara influència del paisatgisme anglès, frondós i ombrívol, per rebre la visita de la Reina Isabel II a Mallorca. En el llibre d'administració de la finca consten els assentaments comptables que registren les despeses realitzades per preparar l'espai per a tan règia visitant.

7

El camí dels rosers.

Passejant pel camí dels rosers (o camí de les dàlies, depenent de l'època de l'any) veuràs a l'esquerra els tarongers i llimoners. A la dreta palmeres, buguenvílies, figueres, entre altres plantes i flors. S'observen a més les arrels d'una glicínia que s'enfila per la pèrgola i que floreix el mes de maig, regalant un espectacle visual d'increïble bellesa a l'espectador. Aquest exemplar en particular té uns 50 anys; durant el recorregut es podran observar altres exemplars més antics.

9

Accés a la terrassa.

Abans de baixar les escales, no pots deixar d'observar les arrels d'aquesta glicínia de més de 300 anys que sembla que neix de la pedra sobre la qual es recolza. Als peus de l'escala que condueix a la terrassa de la residència, podràs gaudir de les vistes a aquest jardí romàntic, degustant un got de suc de taronja o de llimona acabats d'esprèmer a la cafeteria al costat del llac.

10

Glicina.

Les Glicines o Glicínies són plantes del gènere *Wisteria*, que abasta deu espècies de vinyes enfiladisses; natives de l'est dels Estats Units i de països de l'Est d'Àsia tals com la Xina, Corea i el Japó. Les plantes d'aquesta espècie usen les seves branques per enfilar-se sobre altres plantes, enrotllant les branques en sentit igual o contrari a les agulles del rellotge. Poden escalar fins a 20 metres sobre el terra i uns 10 metres lateralment.

12

Cedre Libanès.

És una espècie arbòria de la família de les Pinàcies, originària de les muntanyes de la regió mediterrània, al Líban, l'oest de Síria i el centre sud de Turquia. Viu en boscos de muntanya, encara que el seu òptim està entre els 1300 i 1800 msnm (metres sobre el nivell del mar). No suporta l'excés d'humitat a l'aire. És un arbre àmpliament citat a la Bíblia, des de temps molt antics utilitzat en diversos usos. És l'emblema del Líban. La seva fusta es considera com una de les més pesades, densa, forta, duradora i aromàtica. El rei Salomó va erigir el seu temple amb fustes procedents de cedres del Líban. Del mateix material estava construïda la fusteria del temple d'Efes.

11

Quiosc-Bar.

El lloc ideal per descansar acompanyats per música clàssica en plena naturalesa. La cafeteria es troba oberta durant tot l'horari de visita dels jardins. Aquí podràs gaudir de pastisseria típica de l'illa, així com tes, cafès i els deliciosos suc de taronja i llimona acabats d'esprémer.

13

Zona d'Esdeveniments.

Qualsevol classe de celebració especial com aniversaris, batejos, comunions, casaments o esdeveniments d'empresa es gaudeixen millor en un entorn natural, a l'aire lliure i amb les millors instal·lacions a les portes de la Serra de Tramuntana. Els Jardins d'Alfabia et permeten una celebració única en un marc inoblidable. Tot un plaer que gràcies a Grup Amida s'adapta a qualsevol necessitat. Si estàs interessat, realitza la teva consulta en els telèfons del web o a l'entrada dels jardins.

14

Cabres autòctones.

Observa les cabres autòctones mallorquines i eivissenques en el seu hàbitat natural. La cabra mallorquina és de color castany-rogenc, amb una línia més fosca que recorre des de la part superior del coll fins a la cua i les extremitats de color negre, així com l'entreuix i el ventre. Gaudeix del meravellós paisatge plagat de velles oliveres centenàries.

16

El Llac.

El llac està envoltat per un espès jardí amb diverses classes de palmeres, castanyers d'índies, acàcies, eucaliptus, canyes de bambú, cedres, pins, etc. L'aigua no pot ser tractada, ja que hi ha nenúfars, peixos, granotes i altra flora i fauna autòctones, però

cada any es buida i renova. Això és perquè l'aigua és part integral d'Alfabia, que segueix sent, avui en dia, propietat de la família Zaforteza. La família realitza amb èxit la difícil tasca de mantenir casa i jardins amb el seu caràcter original entre rural, bucòlic i romàntic.

15

Tractament fitosanitari de les palmeres.

Potser t'hagis preguntat per quina raó tenen aquests drenatges les palmeres. És un sistema de prevenció per a un insecte anomenat el morrut roig ('picudo rojo' en castellà). El morrut s'alimenta de les palmeres debilitant-les i matant-les finalment si no es tracten correctament. El drenatge serveix per tractar mensualment la palmera quan encara està sana, però el procediment, encara que meticulós i constant, no és 100% efectiu.

17

Parada tren de Sóller.

El ferrocarril de Sóller realitza des de 1912 ininterrompudament i diàriament el trajecte entre Palma de Mallorca i Sóller de 27,3 km. A petició nostra i des de 2012, el tren realitza una parada a Jardins d'Alfabia. Pots consultar els horaris a la pàgina web del tren de Sóller.

18

La Casa.

L'estructura de la casa obeeix a arrels romano-andalusines. En ella es troben trets i elements de diferents estils: àrab, gòtic, renaixentista, barroc, romànticista, rococó i fins i tot anglès en la decoració d'alguna estada.

19

Bancs amb Escuts d'Armes.

En el passadís voltat, sota una sèrie de pintures del segle XVII, es troben 6 bancs en els respallers dels quals estan tallades les armes de les famílies que han posseït l'alqueria d'Alfabia. La zona dreta d'aquest passadís és la que no està oberta al públic i es manté per a les oficines i com a zona de descans dels propietaris.

20

L'alqueria, un llegat familiar.

Alfabia i la seva finca mai van ser venudes i han estat transmeses de generació en generació sempre per herència des dels temps de la dominació àrab de l'illa fins a l'actualitat. La propietat ha anat passant per famílies com els Bennabet i Bennassar, els Santacília, els Berga o els Zaforteza (els seus actuals amos). Aquí trobaràs alguns dels documents originals de les cessions entre famílies. Podràs veure a més en aquesta sala la representació de dos arbres genealògics.

21

Biblioteca.

La biblioteca compta amb més de 2.000 volums, inclosos incunables i manuscrits de filosofia, medicina, religió, arts i lleis. En una paret pengen quatre talles del segle XVI dels Països Baixos i, en una altra, tres alçats de les cases agrícoles de l'hort d'Alfabia. Sobre la xemeneia destaca una còpia del Mapamundi de 1450, obra d'un cartògraf mallorquí, que mostra els quatre continents llavors coneguts: Europa, Àfrica, Àsia i Oceania. També s'exposa una còpia de les primeres pàgines de El Llibre de ses Franqueses, atorgat per Jaume I a Mallorca el 1246.

El Llibre de ses Franqueses.

Es tracta d'una obra original que va dictar el rei Jaume I 27 anys després de la conquesta de l'illa (1246). Malgrat els seus més de 750 anys d'antiguitat, la peça es troba en bon estat de conservació. L'obra ha passat de generació en generació en el si de la família Zaforteza.

Les denominades franqueses i privilegis del Regne de Mallorca són un conjunt de drets i avantatges que el rei Jaume I va atorgar a favor del Regne de Mallorca. Les franqueses eren exempcions de compliment d'alguna norma o costum, normalment d'obligat compliment per a la resta de la corona aragonesa. Mentre que els privilegis eren drets que es concedien en exclusiva a una regió o ciutat.

Jaume I va atorgar l'any 1230, després de la victòria catalana contra els musulmans, la primera Carta de franquesa de Mallorca als repobladors cristians de l'illa, amb la finalitat d'estimular la seva arribada i instal·lació per consolidar aquest nou regne fronterer amb l'enemic àrab.

Sala Gran.

La Sala Gran o "de ses llengües" es denomina així per les teles que recobreixen les parets de l'estada. Són un disseny típic de Mallorca, que recorden a unes llengües de colors (en aquest cas, blaves). A la sala trobam una decoració mural de la transició del segle XVIII al XIX, representant la Badia de Palma, Castell de Bellver, Catedral, etc.

Té un enteixinat del segle XVIII de fusta policromada i diversos quadres de diferents èpoques, entre els quals destaquen els retrats d'alguns homes i dones propietaris d'Alfabia en altres temps.

El quadre més gran retrata a Pedro Santacilia i Pax, procurador reial i Capità General interí del Regne de Mallorca el 1666. Sota aquest quadre, observam un moble antic, policromat, que té els escuts de la casa. En l'altre costat de l'habitació, es pot observar un cofre que s'utilitzava per guardar i transportar els vestits de núvia i els seus complements.

24

La Sala dels Gravats.

La sala dels gravats està coberta amb una col·lecció de gravats, tècnica molt utilitzada a Mallorca, de temes diversos: històrics, mitològics, paisatgístics, etc. Compta amb tres mobles de guardar denominats canteranos, que són molt típics de les cases mallorquines (cadascun de diferents èpoques). També hi trobam instruments musicals i bustos neoclàssics.

26

Cambra de la Reina.

La Cambra de la Reina està coberta de damasc groc damunt d'un arrambador pintat amb escenes campestres. La decoració original de finals del segle XVIII i principis del XIX va ser alterada per la col·locació el 1864 d'una meravellosa porta de vidriera rococó que dona

accés a l'alcova. Aquesta sala va ser reformada exclusivament per a la visita de la Reina Isabel II d'Espanya, sent aquest el motiu pel qual és tan diferent de la resta de l'habitatge.

25

Cadira d'Alfabia del Segle XIV.

Aquí es troba l'anomenada cadira d'Alfabia, un dels mobles més bells i antics de tota l'illa. Una cadira gòtica de la dècada de 1490-1500, manufacturada a Flandes i el cicle iconogràfic de la qual està basat en escenes d'oci de Tristany i Isolda jugant als escacs o descansant al jardí. Avui en dia, es creu que és el moble més antic existent a Mallorca d'aquesta època.

27

Dormitori de la Reina.

Es pensa que Isabel II va pernoctar aquí en la seva parada a Alfabia durant el seu viatge a l'illa per inaugurar la carretera que uneix Palma amb Sóller el 1860. Després d'arribar a Sóller per via marítima, va fer una parada a la finca i així apareix en la crònica reial d'Antonio Flores amb grans elogis al lloc. En la part posterior també es va preparar un vestidor i un bany, per al qual van portar des de França un nou article per a l'època, la banyera.

28

La Clastra o Pati Central.

La clastra, pati típic de les possessions mallorquines, està empedrada segons la tradició illenca i compta amb una font anomenada Toni pixa. Destaca un gran arbre plater (*Platanus × hispanica*), plantat a finals del segle XIX i protegit com a singular per la Comunitat Autònoma, l'ombra del qual alleuja l'estiu mallorquí. Les seves arrels, afavorides per l'abundant aigua subterrània, aixequen l'empedrat. Des d'aquí s'accedeix a la capella, la sala de mapes, l'almàssera i els estables.

30

Sala de Mapes.

Pots accedir a la Sala de Mapes només travessant el portal principal que dona accés al pati principal i dirigint-te a la dreta. A aquesta sala veuràs curiosos mapes del segle XIX, fets entre els anys 1831 i 1851.

29

Capella.

En totes les "possessions mallorquines" hi havia una capella on tots els diumenges el rector de la família donava missa per als senyors propietaris i els treballadors de la finca. Actualment, només s'utilitza per a cerimònies privades dels propietaris i per a grans ocasions.

31

Estable.

L'estable de conreu, destinat a mules, cavalls i egües, va estar en funcionament fins a la dècada de 1950. Totes les peces i eines que es conserven són originals. El terra empedrat complia diverses funcions essencials: desgastar les peülles per evitar un creixement excessiu, facilitar la neteja diària i oferir impermeabilitat enfront de líquids com la pluja o els orins. En les èpoques de més calor, els treballadors utilitzaven aquest espai per descansar i dormir la migdiada, fet que va fer que també es conegués amb el nom de "sestedors".

Tafona.

La tafona és el lloc on es fabricava l'oli, el seu estany tenia capacitat per a 50.000 litres d'oli. Aquesta producció tan significativa va marcar el nom de la finca "Alfabia", que en àrab significa "Gerra de fang", en al·lusió als recipients per guardar l'oli.

Va ser rehabilitada en els anys 90, seguint l'estructura original i utilitzant materials autòctons. A ressaltar els dos molins d'oli - l'habitual és que només siguin d'una peça - per poder donar l'abast a l'enorme quantitat d'oliva que produïa la finca. Segons llibres del XVIII, Alfabia era la finca que més oli produïa de Mallorca. També hi ha un "molí de sang" (anomenat així per utilitzar la força animal) al fons de la mateixa tafona.

Vista superior de la tafona.

La tafona d'Alfabia conserva encara el mecanisme per a la fabricació de l'oli. Al mecanisme més antic, potser del segle XVI (ja que hi ha constàncies documentals que el 1533 van ser instal·lades noves peces a Alfabia) es van afegir nous instruments de ferro el 1821.

Enteixinat.

L'enteixinat, obra d'artífexs almohades, va ser construït el 1170 en fusta de pi i alzina, amb incrustacions policromades i incrustacions de vorí que formen arabescos. En la seva part inferior apareixen els escuts de les famílies àrabs que van residir a la finca, al costat del de Ben-Abet (segle XIII) i les barres d'Aragó i Catalunya superposades. En el fris es llegeixen inscripcions en lloança a Al·là, com: "Al·là és gran. El poder és d'Al·là. No hi ha més Déu que Al·là. D'Al·là procedeix la gràcia. Tota la riquesa està en Al·là", vinculades a la creació del paradisiàc jardí.

La seva autoria es debat entre els estils mudèjar i mossàrab, però els estudis de materials confirmen el seu origen al segle XII. La seva excel·lent conservació es deu a la restauració realitzada en els anys 80 per Frederic Soberats.

Sota aquesta peça se situa el "portal forà", porta que connecta la finca amb l'exterior. Presenta unes antigues portes de ferro procedents d'una altra finca familiar propera a Palma, encara que alguns llibres les van identificar erròniament com les del tribunal de la Inquisició.

Història i Naturalesa.

Ja hem arribat al final de la visita. Sempre recomanem tornar, ja que Alfabia llueix diferent cada mes, regalant nous colors i aromes amb el pas de les estacions.

Ens acomiadem amb les paraules d'Antonio Flores, cronista de la reina Isabel II d'Espanya, que va visitar Alfàbia l'any 1860. Ell va afirmar el següent sobre la finca en el

seu llibre "Crònica del viatge de Ses Majestats i Alteses Reals a les Illes Balears, Catalunya i Aragó":

"L'entrada a la quinta d'Alfabia és sumptuosa, però la sortida per la part oposada és una meravella. Entrar a la casa que és de regulars dimensions, travessar les seves principals sales, que estan corregudes, i abocar-se a la galeria que s'estén al voltant del jardí és quedar absort i suspès entre el panorama més variat i més bell que pugui somiar la imaginació humana.

Malgrat que la pintoresca Serra d'Alfabia s'anuncia abans d'arribar a la quinta, encara sorprèn que a l'esquena d'aquell edifici s'oculti una naturalesa tan bella i capritxosa. Sembla que la naturalesa i l'art són obres d'una mà. No se sap on acaba el jardí i on comença la muntanya, aquesta i aquell semblen una mateixa".

JARDINES
DE ALFABIA

Ctra. Palma - Sóller, Km 17.
Bunyola - Mallorca.

Phone: +34 971 613 123
info@jardinesdealfabia.com
contacto@jardinesdealfabia.com